ARCHIVE COPY

Please return.

Հրատարակութիւն Ամերիկահայոց Արեւելեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի A Publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America

Volume IV, Numbers 7 & 8 November & December, 1981

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՊԵՏԻ ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Շնոր Հաւորութիւններ ։

Անթիլիասի Դպրեվանքի Ցիսնաժեակին, ինձ տկաըիս ձայն տրուիլը կրնայ արդարանալ ժիայն ասով՝
որ ես անարժանաբար 1931էն իվեր գործակիցը եղած
եմ անոր հիմնադիրներուն ու վարիչներուն, մինչեւ
ներկայ գահակալներուն ժամանակը։ Այս նչումով՝
Վեհ. Տ. Տ. Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս կը
գրէրինծի.

«Ասիկա Ձեր ալ դպրեվանջեան կեանջին յիսնամեակն է, որովհետեւ Ձեր կեանջի ամենէն պտղալից չրջանը ընդելուզուեցաւ Դպրեվանջի կեանջին հետ»։

Ու ես կեանջիս մեծագոյն առանձնաչնորՀումը կը համարիմ Դպրեվանջի կազմակերպութեան եւ ընթացջին մէջ դեր մը կատարած ըլլալս։ Եւ այժմ, ինչ որ կը փափաջիմ բերել Յիսնամեակի բեմին՝ իբր ծաղկեփունջ մը յարգանջի՝ մի-ջանի պարզ դրուագներ են, որոնջ կը յուսամ զուրկ պիտի չնկատուին ազգային հետաջրջրութենէ։

Կ'ուզէի նախ վկայել՝ Թէ Կիլիկեան Դպրեվանբը, զոր 1935ին՝ առաջին Հինգամեակի Հանդիսութեանց՝ Երուսաղէմի Թորգոմ Պատրիարը Գուչակեան կոչեց «Հաւատքի գործ մեր», արդիւնքն էր Հայ-եւ-Ամերիկեան գործակցութեան։ Երբ Նիյր-Իսթ-Րրլիֆը 1928ին սկսաւ լուծարքի տալ Ի. դարու մեծագոյն մարդասիրական գործը, անոր վարիչները համաձայնեցան կրթական բաժինին չարունակութիւնը փոխանցել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, ազնիւ միջնորդու*թեամբը Ամերիկա*Հայ բարերարներ Արչակ եւ ՄիՀրան Գարակէօզեան եղբայրներու եւ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի Նախագահ Պոյարտ Տաճի։ Այդ նախաձեռնութեանց մաս կը կազմէին՝ Ն-Ի-Լիկան, *որ Կաթողիկոսարանի Հովանաւորութեան ներքեւ վերակազմուեցաւ իբր* «Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութիւն», *նաեւ* «Հայց․ Եկեղեցւոյ Կիրկ․ Դպրոցներու» *գրութիւնը՝ Ամերիկահայ Լեւոն Ձէն*_ եանի տնօրէնութեամբ, ու «Մամըլթէյնի Բուժարանր», որ յետոյ պիտի փոխադրուէր Ազունիէ, եւ այլ հաստատումներ, ինչպէս «Ճրպեյլի Թռչնոց Բոյնը», որ եւս ի վերջոյ փոխանցուեցաւ Կիլիկիոյ Կա-ԹողիկոսուԹեան։

Սակայն այդ կրթական ժառանգին մեծագոյնը եղաւ Անթիլիասի Դպրեվանքը։ Երկու տարիներու բանակցութիւններէ ետք, երբ 1930 Ապրիլ 7ին կը ստորագրուէր «Հինգ տարուան փորձի համար» Ան-Թիլիասի վարձակալութեան պայմանագիրը Ն-Ի-Րը-լիֆի հետ, հիմնական յօդուածն էր.

«Վարձակալը կալուածը պիտի օգտագործէ եկեղեցականներու եւ ուսուցիչներու պատրաստութեան Համար»*

Հինդամեակի տարեկան պիւտնէն եւս, 12,000 տոլար, Դպրեվանքին անունով էր տրամադրուած — 7,000 տոլարը Ամերիկեան Հիմնարկութեան կողմէ, եւ 5,000 տոլարը Ամերիկահայ բարերարներու կողմէ յանձն առնուած, որոնք Հ. Բ. Ը. Միութեան չրջանա— (Ծարունակութիւն էջ 4)

COMMUNIQUE

October 5, 1981, His Grace, Bishop Mesrob Ashjian, Prelate, left New York for Zurich, Switzerland, and Odessa, U.S.S.R.

In Zurich, His Grace supervised the publication of Elizabeth Bauer's ARMENIA - Past and Present, being published for the first time in English under the sponsorship of the Prelacy of the Armenian Apostilic Church of America.

From there, His Grace left for Moscow and Odessa, where he participated in a meeting sponsored by the Program Unit on Faith and Witness of the World Council of Churches, on the theme "Towards a Common Expression of the Apostolic Faith Today."

The participants in this Consultation, were the guests of the Patriarchate of Moscow, which also had arranged all internal travels.

During the absence of His Grace, Very Rev. Khajag Hagopian, Special Assistant to the Prelate, attended the daily activities of the Prelacy.

THE CILICIAN SEE AT ANTELIAS: FIFTY YEARS OF LEADERSHIP

by Iris Papazian

A fiftieth anniversary is a very special occasion. When it is a celebration for an institution which boldly privided hope for the future in a period of hopelessness, it becomes an occasion for special rejoicing.

Accordingly, on the occasion of the fiftieth anniversary of the Cilician Seminary at Antelias, Catholicoses Khoren I and Karekin II have issued an Encyclical appealing to Armenians world-wide to mark this occasion with appropriate activities. It is a celebration intended to strengthen our ties to the past and enable us to envision the best for our future.

The See of Cilicia, which had served the Armenian people from the 12th to the early part of the 20th Century in Cilicia, was forced to leave its ancient Seat in Sis, the capital city of the Armenian Kingdom of Cilicia, following the forced emigration of the Armenians in Cilicia in 1920-21.

Many of the Armenians leaving Cilicia relocated in Syria and Lebanon, therefore the Catholicate followed its people. After nine years of wandering in Syria, Lebanon and Cyprus, the Holy See was reestablished in Antelias, Lebanon, in 1930.

The Antelias site had previously been an orphanage where thousands of Armenian orphans were cared for by the American Near East Relief from 1920 to 1928. It now seemed the logical location for the Cilician See and its Seminary which would become a center for the training of a new generation of clergy and lay leaders.

Thus, the former orphanage became an ecclesiastical and educational center. The Armenian people, having lost hundreds of priests as victims of the genocide, and having now been dispersed all over the world, desperately needed leaders in their religious, national, and cultural life.

Armenian Catholicosate in Antelias Lebanon.

(Photo by Varoujan)

Fifty Years of Service

The work of the Antelias Seminary has had a world-wide impact through the services rendered by its students to the Church in the Middle East, Europe, North and South America.

During the past fifty years, 800 young Armenians have passed through the Seminary. Among its students have been three Catholicoses, 52 celibate priests, 95 parish priests, more than 200 teachers, headmasters, and choir directors. In addition, many students who have studied at the Seminary have gone on to serve the comminity in various ways as volunteer workers.

In January, 1978, the Seminary was re-located to Bikfaya. The mountain town of Bikfaya, where the Catholicate's summer residence is located, is just a short drive from Antelias. Antelias, once a quiet suburban town, is now a part of metropolitan Beirut, and the move to Bikfaya was essential in order to provide the serene atmosphere necessary for spiritual and intellectual discipline.

Since 1977 the student enrollment has been consistently between 50-55 students. Currently 52 students are studying at the Seminary.

The teaching staff consists of clergymen (all members of the Cilician Religious Brotherhood) and laymen. The Dean and his two assistants live at the Seminary with the students. Others are visiting professors. Currently, 20 teachers serve the Seminary, some full-time, others in a part-time capacity.

The curriculum has two main emphasis: Theological studies and Armenian studies. The courses are divided into two sections, secondary school education (pre-theological), a five-year course and theological education, a three-year course.

During the secondary school period, the following courses are pursued: Languages (Armenian [modern and classical], Arabic, English and French); history (general and Armenian) and geography; mathematics and science; biblical and liturgical studies; basic ethical and ecclesiastical studies; Armenian church music and music in general.

During the theological education period the following courses are pursued: biblical studies (old and new testaments); theology (doctrinal and pastoral); church history (Armenian and general); philosophy; social sciences; modern Armenian literature; ancient Armenian classical literature; history (Armenian history and culture); languages (continuation of above mentioned languages); Armenian liturgical and canonical traditions.

After completing the eight years of study, the students decide upon their future. Those who find it their vocation are ordained as celibate priests and join the Religious Brotherhood. Others may find their vocation in parish ministry, serving as married priests, and are sent to dioceses all over the world. A large number of celibate priests are also invited to serve the people in dioceses and parishes.

A Labor of Love

To fully understand and appreciate our Armenian identity we should work for it. We all should readily take up the chance to participate actively, working within our community structure, be it for a day or any length of time.

Our community organizations, whether religious, cultural, educational or political, are the spokesmen of the Armenian people. Our community organization is the face of our Armenian nation without her land. Yet, all too often, that face is blurred and its character undefined.

Since ancient times, history and culture have molded the Armenian identity, a cradle of civilization. But now, that civilization, exiled from her cradle, is destined to roam the world, not molding a heritage of posterity, but being molded by the fate of the world.

The Armenian organization is the key to unravelling the Armenian identity; the key to establishing its certain future. Only by knowing ourselves as Armenians, amongst Armenians can we hope to mold a continuing heritage in today's world.

Only by this labor of love can we truly return to our cradle of civilization and achieve the rebirth of our nation, even if our dear earth is but the substance of our souls.

Armenian Theological Seminary Golden Jubilee Celebration

Today, we have the pleasure of announcing to our beloved, as designated by the encyclical of the Catholicoi of Cilicia, that the year 1981-82 will mark the commemoration of the 50th Anniversary of the Armenian Theological Seminary of Antelias, Lebanon.

This will be a perfect occasion for us to demonstrate our great appreciation for all the Seminary has achieved in its 50 years of existence, especially for the American-Armenian community who has supported the Seminary from its initial days of development.

The Seminary, during its 50 years has given to the Armenian Diaspora community, 3 Catholicoi, 23 Archbishops and Bishops, 55 Vartabeds, 95 priests and over 200 lay teachers, who now serve the Armenian community in areas from India to Vancouver, Canada, and from Armenia to Brazil. Here, in North America, in communities under both the auspices of the Cilician Catholicossate and Etchmiadzin, Seminary graduates, be it Bishops, Vartabeds, priests or teachers, make it their prime concern to strengthen the Armenian faith and promote language and culture.

It is a perfect opportunity for our community in unison, to recognize and demonstrate their appreciation of the 50 seminary years in which no impediment was too great in order to realize the dreams of Catholicos Sahak II who was the key figure in establishing the Seminary. Bearing this in mind, we must open our hearts and minds to the words of the Catholicoi, and warmly respond to their encyclical, making this year one of Thanksgiving.

(Continued on page 8)

OUTREACH

His Grace Bishop Mesrob Ashjian, Prelate

OUTREACH (USPS 426-490) is published monthly by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th Street, New York, New York 10016, (212) 689-7810. Unsolicited manuscripts will be considered for publication; please include a stamped, self-addressed return envelope. We reserve the right to edit articles in order to conform to space limitations. Signed articles do not necessarily reflect the policy of the Armenian Apostolic Church of America. Send all correspondence to the above address to the attention of the Editor. Printed in the United States of America. Second class postage paid at New York, New York 10016.

© 1981 by Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America

ኮ°ኒՉ ՄՆԱՑ· · ·

Ամէն մարդ ունի, իր հոդիին մէկ անկիւնը պահած, անցեալի կեանջէն յիշտակներ, որոնք յաճախ ջաղցր ժպիտով մը կը վերապրին։ Դպրեվանջի կեանջէն անցնող անհատին համար անցեալի այս յիշատակներու վերապրումը ունի տարբեր ջաղցրուժիւն մը, ջանի որ, ամէն յետադարձ ակնարկ, Դերեվանցիի ներսի-դին՝ հոդիին մէջ կ՝արժնցնէ ոչ ժէ անջատ յիշատակի ծուէններ, այլ՝ կեանջի տաջուկ մենոլորտ մը, կեանջի եւ մարդոց հանդէպ յատուկ կեցուածջ մը։

Անչուշտ անթիւ են Դպրեվանցիին անցեալի յիչատակները — մտերմիկ չաբաթ երեկոներ, տեսչութեան եւ ուսանողներու կողմէ կազմակերպուած դասախօսութիւններ, պտոյտներ, ճրագալոյսի առթիւ
միաբանական ընթրիքներ, խորհրդածութեան պահեր, վերամուտին զիրար վերագտնելու ուրախութիւններ, կղերականներու եւ ուսուցիչներու բաղցր
դէմքեր, խրատներ, յանդիմանութիւններ. . Քաղցըր են այս յիչատակները, բայց աւելի քաղցր ու
մնայուն է այն ինչ որ ամէն դպրեվանցիկրցաւ ստանալ այս հոգեւոր տունչն որպէս մտային եւ հոգեւոր
պաշար։

Վստահ եմ, Դպրեվանքեն բաժնուել է եւ դուրսի կեանքին մէջ մտնել է ետք ամեն դպրեվանցի, կարծեք մղուած ներքին հետաքրքունեն են եւ կամ իր անցեալը հաշուեյարդարի կանչելու մտածումեն, կրկենած է ինքն իրեն. «ի՞նչ մնաց», Վանքեն ինծի ի՞նչ

Դժուար պիտի ըլլար պատասխանել այս հարցումին են կ միայն վերջերս բաժնուած ըլլայի Վանջէն։ Սակայն այժմ, աւելի ջան ջսան տարիներ ետջ, հաժեհատաբար դիւրին պիտի ըլլայ առարկայօրէն ընդեծել Դպրեվանջի կեանջին արժէջը եւ ըմբռնել անոր բերած նպաստը իմ անձնական կեանջիս։ Նպատակ չունիմ հոս վերաջննելու եւ կամ վերագնահատելու ամբողջական արժէջը Դպրեվանջի կեանջին։ Պիտի ընդգծեմ մի ջանի կէտեր ու արժէջներ (values) որոնջ ձեւով մը կազմեցին մէջս հայ մարդը եւ որոչ ուղղութիւն մր տուին իմ կեանջին։

Նախ եւ առաջ Դպրեվանքը էր — եւ տակաւին է անչուչտ — Հոգեւոր եւ մտային տուն մը, ուր ամէն աչխատանը, ամէն գործունէուԹիւն որպէս նպատակ ու– նէին, եւ ունին, կերտել մարդը։ Մտային աշխատանքներէ անկախ ունէինք յատուկ պահեր մարզախաղերու, դասախօսուԹիւններու, ընԹերցումի, եւ ի վերջոյ տեսակ տեսակ աշխատանըներու որոնը Թէեւ երեւութապէս իրարմէ անկախ եւ անՀաղորդ երեւոյթ ունէին, խորքին մէջ բոլորն ալ կը ձգտէին նոյն նպատակին՝ կերտել մարդը, հայ մարդը։ Այսպէս, տարբերելով ուրիչ կրթական հաստատութիւններէն որոնց գերագոյն նպատակն է լոկ ծանօթութիւններու գումար մը փոխանցել, Դպրեվանքի առաքելուԹիւնն էր ամբողջական մարդու կրթութեամբ զբաղիլ։ Ան հաւասարապէս մշակեց մեր հոգին, միտքը եւ մարմինը։ Որքան դիւրին է ըմբռնել եւ գնահատել Դպրեվանքեան կեանքին այս արժէքը, երբ այսօր մեր չուրջ յաճախ կը հանդիպինք հոգեկանօրէն սովամահ եղած բարձրագոյն վարժարաններէ եւ Համալսարան– ներէ անցած անհատներու։

Ինչպէս յստակ էր Դպրեվանքի կրթութեան նկարագիրը այդպէս եւ եզակի էր անոր յարաբերական մըթնոլորտը ուր դպրեվանեցին կ'անցնէր իր պատանեկութեան ամենէն կարեւոր տարիները։ Ո՞վ կրնայ մոռնալ այն ընտանեկան, միաբանական ոգին որ մեգ կը մղէր խօսիլ եւ մտածել ոչ Թէ «իմ» պէտքերու, «իմ» կեանքի, «իմ» տունի, այլ՝ «մեր» պէտքերու, «մեր» կեանքի, «մեր» տունի մասին։ Այս կապակցութեամբ կը յիչեմ իմ Դպրեվանքի կեանքէն պգտիկ դրուագ մը որուն կրթական արժէքը տարիներ վերջ նոյնիսկ կը մնայ տպաւորուած մտքիս մէջ։

Առաջին տարիս էր Դպրեվանքի մէջ եւ տակաւին կեանքի այդ եղանակը տղայական մտածելակերպիս մաս չէր կազմեր։ Դասարանէն դուրս ելած կ՝ուղղուէի ղէպի խաղասրահ երբ, աստիճաններուն վրայ, Հանդիպեցայ տեսուչ Հայր սուրբին․ «Աստիձանին վրայ ԹուղԹ մը կայ , ինչո՞ւ չես վերցներ», հարցուց *Կայր սուրբը*։ պատասխանեցի․ «Ես չնետեցի, ասիկա իմ ԹուղԹս չէ»։ Մեղմ բայց անհունօրէն տպաւորիչ էր հայր սուրբին պատասխանը, «Բայց այս մեր տունն է»։ Ոեւէ առարկութիւն անիմաստ պիտի ըլլար։ Թերեւս այդ վայրկեանին իմ պատանի միտքը չըմբռնեց ամեսվչակար տահսվունիւրն այմ պատասխարիր։ Այսօր սակայն, ժպիտով արտասանուած «այս մեր տունն է» խօսքերը նոր ու տարբեր իմացում մը կը Թելադրեն — «Ես»էն երբեմն դուրս գալու յօժարակամութիւն, Հաւաքական կեանքի բարօրութիւնը ու ներդաչնակութիւնը յարդելու պատասխանատուութիւն։ Այս հաւաքական կեանքի եւ «մենք»ով մտածելու եւ ապրելու արժէքին գնահատումը կ՚ըմբռնուի լաւագոյնս, կրկին, այսօր, երբ մարդ ակնարկ մը նետէ կարգ մը անսանձ, «Ես»ը ընդգծող եւ անձնական չահերու եւ այս չահերէն հետեւող թերութիւններուն ու մոլու-Թիւններու գոհ դարձած ընկերուԹիւններու (societies) קשין:

Չսխլինը, Դպրեվանքի այս մինոլորտը չունէր որպէս նպատակ — ինչպէս այսօր անհատը պատուանդանին վրայ բարձրացնող ընկերութիւններ պիտի Թելադրեն — խեղդել անհատի իղձերը, փափաքները ու ձգտումները։ Ընդհակառակը, այս հաւաքական կեանքի ոդին էր որ կ'արժէւորէր մեր կեանքը ու կը նպաստաւորէր մեր ծաղկումին ու աձումին։

Funeral Rites are Administered for the Reposed Rev. Fr. Yervant Yeretzian

On Monday, September 28, 1981, our dearly beloved Rev. Yervant Yeretzian, the former pastor of the Kamishlee-Syria community, residing in Montreal, Canada during his years of retirement, passed away. Being well loved as a spiritual leader and a good father, his death imparted great sadness to all.

Funeral services were held on Wednesday, September 30th and Thursday October 1st, in Soorp Hagop Armenian Apostolic Church of Montreal. His Grace, Bishop Mesrob Ashjian, Prelate, arrived in Montreal specially for this sad occasion, accompanied by Rev. Dr. Mesrob Tashjian, Pastor of Sts. Vartanantz Church in Providence, R.I. and member of the Prelacy Religious Council.

The wake took place on Wednesday evening, September 30th. On Thursday morning, His Grace, Bishop Ashjian celebrated the Divine Liturgy and also administered the final annointing of the reposed's forehead and right hand. Participating in the ceremonies were Rev. Mesrob, Rev. Armen and Rev. Ghevont. The sadness of the occasion was apparent; all who had gathered, brother clergy, family and friends, felt a great sorrow on his departure from this life.

His Grace gave the eulogy based on the Gospel verse: "Well done, good and faithful servant; enter thou into the joy of thy Lord." (Matthew 25:23). His Grace sketched the life of the reposed Rev. Yeretzian from his beginnings in Aghznik (Southern Armenia) to his retirement in Montreal. His Grace noted that he was the 21st clergyman in his family's history, having been ordained in 1952 by Bishop Zareh, who later was to become Catholicos Zareh of the See of Cilicia. In closing, His Grace commended Rev. Yeretzian's 30 years of loyal service to the Armenian Church and community. He expressed his deepest sympathies on behalf of the Catholicoi of Cilicia, the Executive Council and the Prelacy community, to the Yeretzian family and to the Pastor and Board of Trustees of Soorp Hagop Armenian Apostolic Church of Montreal, Canada.

Following the funeral services, all gathered in the Church Hall to share a luncheon in memory of the reposed, during which time Rev. Dr. Mesrob Tashjian on behalf of the Prelacy Religious Council and Rev. Armen Ishkhanian on behalf of the Yeretzian family, recalled incidents in the life of the reposed.

May his soul rest in peace.

Արդարեւ, նոյն այս մենոլորտն էր որ մեզի գիտակից կը դարձնէր մեր անձնական դժուարուերեւններ րուն եւ կարողուերեւններուն։ Դասախօսուերեւններ, պահքի առեր խորհրդածուենան նիւեներ ու մտածումներ կ՛ընծայէին լաւագոյն առիենները վերաքըննելու ոչ միայն մեր հոգեկան կեանքը ու մեր փոխական ներքին կեանքը։ «Ծանիր զջեզ» բնաբանը պատէն կախուած զարդ չէր, այլ՝ առօրեայ կեանքով ապրուած սկզբունք։

Մէկ այլ կարեւոր եւ նոյնքան մնայուն արժէքը Վանքի այս մենոլորտեն փոխանցուած՝ եղած է Դպրեվանցիին սէրը գրքին, սէրը մչակոյեին։ Դասընեացքներէ անկախ ընեերցումի պահերը գրգռեցին մեր երամ տարիքին մտային մեր հետաքրքրուժերւնները, եւ ստեղծեցին մեր մէջ հաձելի սովորուժերն մը որ ապագային պիտի լեցնէր մեր կեանքը հարուստ եւ հոգեկան լիացում պատձառող պահերով։ Կարծէք Դպրեվանքին ամբողջ մեննոլորտը կը երադրեր գերագոյն ձիգ մը փնտռելու գեղեցիկն ու տեշականը եւ ձեւով մը ապրելու կեանքը որպէս մարդ — հոգիով եւ մտքով օժտուած մարդ։

Այսպէս, Դպրեվանքի այս մեննոլորտի եւ կրեու
թեան եղանակի արժէջը, եւ այս արժէջէն բերդող

առաջինութիւնները — Համեստութիւն, ինջզինջ

ջննելու յօժարակամութիւն, Հոդեւոր եւ մտային

կեանքը Հարստացնելու միչտ պատրաստակամու
թեւն, տուած են դպրեվանցիին, Վանջէն դուրս իսկ,

կեանքի եւ մարդոց Հանդէպ յատուկ կեցուածջ։ Նոյ
իսկ ամենէն աննպաստ պայմաններու եւ ընկերու
թեանց մէջ ուր անձնական չահերն ու անմիջական

Հաճոյջները փոխարինած կը թուին Հաւաջական

կեանքի եւ մտային ու Հոգեւոր հարստութիւններու

արժէջը, դպրեվանցիին համար դժուար չէ եղած ապ
րիլ Վանջէն սնած այս առաջինութիւններով, ջանի՝

այս առաջինութիւններուն մէջ է որ ան կը գտնէ հան
դարտ եւ Հարուստ կեանջի մը պարդեւը։

Եւ ի վերջոյ, Դպրեվանքի կետնքի արժէքին ամէն գնահատում, որքան ալ արդար — պիտի մնայ որոշ չափով մը Թերի։ Նուիրումի զգացումը, հայուժեան ոգին, սէրը մշակոյԹին, սկզբունքները Քրիստուներեան կրօնքի, ի վերջոյ ապրումներ են որ կը զգացուին, կ'ապրուին, բայց որոնց դժուար պիտի ըլլայ ձեւ տալ։ «Վանքէն ինծի ի՞նչ մնաց» հարցումին լաւագոյն պատասխանը պիտի ըլլար Թերեւս — «մարդը», ամբողջական մարդը, որուն մէջ հաստատակս կը մնայ կեանքը լիօրէն արժէքաւորելու հաստարակչոուԹիւն մը հոգիի, մտքի եւ մարմնի, այժմէականի եւ ապագայի, օգտակարի (practical) եւ անօգտակարի միջեւ։ Ասկէ աւելի ի՞նչ կրնայինք ակնկայել մեր այս տունէն։

Սարնիա, Օնթարիօ

ՍԱՄՈՒԷԼ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ

Opening session of W.C.C. consultation in Odessa, Russia.

BISHOP ASHJIAN PATICIPATES IN THE WORLD COUNCIL OF CHURCHES' CONSULTATION

Bishop Mesrob Ashjian, Prelate of the Armenian Apostolic Church of America, took part in a consultation convened by the Faith and Order Commission of the World Council of Churches in Odessa, U.S.S.R. from October 9 to 16, 1981 as the representative of the Catholicosate of Cilicia.

The Consultation, having the theme "The Ecumenical Importance of the Nicene Creed," was preparatory to a full meeting of the same commission to be held in Lima, Peru. in January of 1982.

The Odessa consultation brought together some 20 participants from Africa, America, India and Japan, as well as from several European countries and the Soviet Union itself. Christians from the Orthodox, Roman Catholic, Armenian, Syrian, Lutheran, Reformed, Baptist and Methodist traditions were present.

Russia, the Consultation site, is anticipating the 1,000th anniversary of the coming of Christianity to their land (988-1988). This gathering took place also in a year during which many churches throughout the world have been responding to the call by the Ecumenical Patriarch of Istanbul to commemorate the 1600th anniversary of the second Ecumenical Council held in Constantinople in 381

The participants in the Odessa consultation greatly appreciated the spiritual atmosphere of the Assumption Monastery and the adjoining seminary. His Eminence, Metropolitan Sergius of Odessa and Kherson exercised the Christian virtue of hospitality most generously.

The Consultation was held in the festive Hall of the Seminary. Several papers were presented to the meeting, dealing with the Klingenthal report of the Faith and Order, as well as the following subjects: "Expressions and the Mystery of the Faith in the Ancient Church and Today" (Prof. N. Lossky), "The Historical and Theological Development, 325-381" (Prof. G. Ronidaris), "The Importance of the Affirmations Concerning the Holy Spirit in the Third Article for Our Trinitarian Understanding of the Spirit (Fr. T. Hopko) etc. Also, there was fine reaction to the Filioque Clause in ecumenical Perspective, by Oriental Orthodox, Eastern Orthodox, Roman Catholic, Lutheran and Reformed traditions.

Bishop Ashjian presented a paper on "The Creed and the Reaction of the Filioque Clause from an Oriental Orthodox Perspective". As is generally known, the filioque (the procession of the Holy Spirit from the Father and the Son,) an expression added in the Creed in the 9th century by the Catholic Church, is not accepted by the Eastern churches, among them the Armenian Church. Bishop Ashjian made special reference on the position of the Armenian Church, giving theological reasons as well as some historical facts related to the rejection of the filioque Clause by the Armenian Church. It is interesting to note, however, that Oriental, Eastern Orthodox, Catholic and many Protestant churches, also use the Niceo-Constantinopolitan Creed; the Armenian Church alone, does not use it in its worship and Liturgy. Rather, the Armenians use another text, known as the Athanasian Creed, puting the Armenian Church in a peculiar situation. It is an issue which should be taken into consideration by the Armenian Church authorities.

The consultation ended on Thursday, 15th October, with a lengthy report and several recommendations, which will be sent to the Lima Conference through the World Council of Churches Secretariat.

During their stay in Odessa, the participants were invited to meet with the Hierarchy of the Russian Orthodox Church, the Odessa Theological Seminary students and to take part in religious services which were both moving and inspiring. The Liturgy on Wednesday, October 14th, in the Cathedral of Odessa was a unique experience. The occasion was the feast of the protecting veil of the Virgin Mary marked by a special thanksgiving service to the Kasperovskaya Icon of the Virgin, regarded as the Protector of Odessa, especially since the War of Crimea.

The participants of the Consultation were the witnesses of the deep faith of the Russian people and the great service that the Russian Orthodox Church is rendering to her people and the motherland. Discussion in the life and witness of the Church to the Nation, is a phenomenon, we Armenians perhaps can fully grasp, because of our own history and church tradition.

Prelacy Initiates Bible Study Program

The Christian Education Department of the Prelacy announces that a weekly **Bible Study** for young adults has started and will be continued at the Prelacy Headquarters - 138 E. 39th Street, New York City.

The sessions are being held every Monday evening beginning at 6:30 p.m.

The purpose of this study will be to gain an understanding, knowledge, and spiritual awareness of the Word of God and how we can apply it to our daily lives. Study of the Armenian Apostolic Church, Badarak, Doctrine, Saints and Sacraments, traditions, and history, will be the focal points of the study as well.

The present subject of study is "The Epistle of Paul the Apostle to the Philippians."

Refreshments are being served after each study. All young adults are invited to participate and to bring their friends.

His Holiness Zakka I Welcomed By the Metropolitan Armenian Community

On Friday evening, October 16th, the Armenian community of the New York - New Jersey Metropolitan area, welcomed His Holiness Mar Ignatius Zakka I, Syrian Orthodox Patriarch of Antioch and all the East and the Supreme Head of the Syrian Orthodox Church in the World, in the St. Vartanantz Church of Ridgefield, New Jersey

Very Rev. Khajag Hagopian, Special Assistant to the Prelate, presided over the religious ceremonies in the absence of the Prelate, Bishop Mesrob Ashjian, who was on an ecumenical trip in Odessa participating in a consultation organized by the Commission on Faith and Order of the World Council of Churches.

Representing the Executive Council of the Prelacy was Mr. Sarkis Teshoian, Chairman, who also acted as coordinator of the evening's program. Mr. Teshoian made a special trip from his native Worcester, MA in order to personally meet and welcome on behalf of all Armenians, His Holiness Mar Ignatius Zakka I, a long time friend and brother of the Armenian Church. Both Mr. Teshoian and His Holiness in their remarks noted the closeness of the two churches evidenced in such moments as when his predecessor Yacoub III was present at the time of His Holiness Catholicos Zareh's consecration as Catholicos of the Holy See of Cilicia.

Very Rev. Khajag Hagopian, assisted by Archpriest Vahrich Shirinian, Pastor of the St. Vartanantz Armenian Church of Ridgefield, N.J.; Archpriest Asoghik Kelejian, Pastor of St. Sarkis Church, Bayside, N.Y. and Archpriest Moushegh Der-Kaloustian, Pastor of the St. Illuminator's Cathedral, and also the full Choir of the St. Vartanantz Church, welcomed His Holiness to the Church with the singing of the "Hrashapar." Following the "Hrashapar," His Holiness Mar Ignatius Zakka I, assisted by Archbishop Samuel and participating clergy of the Assyrian Church, recited a prayer of blessing and fellowship in the Assyrian language.

In his remarks, Very Rev. Khajag Hagopian noted the achievements of His Holiness and stressed the continuing bond of fellowship amongst our churches. Rev. Archpriest Vahrich Shirinian, as Pastor of the St. Vartanantz Church also officially welcomed His Holiness. Mr. Armen Babamian, Chairman of the Board of Trustees also the Choir Master, in turn, expressed appreciation for His Holiness' visit and bestowing of His blessings on the (Continued on page 8)

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՇՆՈՐՀԱԲԱՇԽՈՒՄ - Ս․ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՑՑ․ ԱՌՔԵԼ․ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ ՄԵՐՐԻՄԱՔ ՎԱԼԻ, ՆՈՐԹ ԱՆՏՈՎԸՐ

Կիրակի, Սեպտեմբեր 27, 1981ին Նորթ Անտովըը-Մերրիմաջ Վալիի Ս․ Գրիգոր Հայց․ Առաջելական Եկեղեցին եւ Հայ Համայնջը ապրեցան չնորհաբաչխութիւն եւ խանդաբորբ հրճուանջի օր մը։

Նորժ Անտովըրի համայնքը այդ օր կը տօնախմբէր տեղւոյն Եկեղեցիին Օծման 11րդ տարեդարձը, այդ ուրախ առիթով յատկապէս հրաւիրուած էր Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ․ Տ․ Մեսրոպ Եպս․ Աչձեան, որ սիրայօժար կերպով ընդառաջելով եղած հրաւէրին, Նորժ Անտովըր մեկնեցաւ ընկերակցուժեամբը Ազգ․ Կեղրոնական Վարչուժեան Ատենապետ Տիար Սարդիս Թչոյեանին։

Գերչ · Սրբազան Հայրը մատոյց օրուան Սրբազան Պատարագը եւ տուաւ իր հայրական պատգամը ։ ՑընԹացս Ս · Պատարագի Գերչ · Սրբազան Հայրը դպրուԹեան աստիճան չնորհեց Պրն · Արա Շրէստան– եանին իսկ Պրն · Ցովհաննէս–Ճան Տաղլեանին ալ Ուրար կրելու իրաւունը ։

Օրուան արարողութիւններուն եւ անոնց յաջորդող Տաչկերոյթին իրենց երդեցողութեամբ եւ աղօթաչունչ արտասանութիւններով յաւելեալ փայլք եւ խանդավառութիւն բերին կրօնական դաստիարակութեան քարտուղարութեան կողմէ կազմակերպուած Դաստիարակներու Համադումարին մասնակիցները, որոնք Ուալթերմէն յատկապես այս առիթով նորթ Անտովրը եկած էին ըլլալու համար համայնքին եւ Սրբազան Հօր հետ։

Ճաչկերոյթի ընթացքին խօսք առին Գերչ. Սրբազան Հայրն ու Տիար Սարգիս Թշոյեանը, որոնք իրենց ուրախութիւնն ու չնորհաւորութիւնները յայտնեցին Արժն. Տ. Արչակ ՔՀնյ. Տաղլեանին, Հոգաբարձութեան անդամներուն եւ նորընծաներուն, իրենց նուիրումին եւ զոհաբերուած աչխատանքին համար, մաղթելով որ անոնք նոյն ոգիով չարունակեն իրենց աչխատանքը։

Խօսջ առին նաեւ Արժն․ Տէր Հայրը, Հոգաբարձութեան ներկայացուցիչը, նորընծաներն ու Համագումարի խօսնակը որոնջ իրենց չնորհակալութիւնները յայտնեցին Գերչ․ Սրբազան Հօր եւ Ազգ․ Կեդրոնական Վարչութեան, որոնջ իրենց սուղ ժամանակէն տրամադրելով սիրայօժար եկած էին բաժնելու այս հոգեւոր հօտին ուրախութիւնը։

Շնորհաւորութիւններ եւ անսպառ կորով համայնջին եւ նորընծաներուն ի սպաս եւ ի փառս Հայ Ժողո– վուրդին եւ Հայց․ Առաջել․ Եկեղեցւոյ։

Ա․ կարգ Նստած—ձախէն աջ, Տիար Սարգիս Թշոյեան՝ Ատենապետ Ազգային Վարչութեան, Գերշ․ Տ․ Մեսրոպ Եպս․ Աշնեան՝ Առաջնորդ, Արժ․ Տ․ Արշակ Քենյ․ Տաղլեան՝ Հովիւ Ս․ Գրիգոր Եկեղեցւոյ, Նորթ Անտովըր։ Ոտքի — ձախէն աջ՝ Տիար Արա Ծրէստանեան, Յովհաննէս Ճան Տաղլեան։

ጉባቦԵՎԱՆՔԸ

(Ծարունակութիւն էջ 1էն)

կին մէջ կազմեցին «Կիլիկեան Ուսումնարանի Ամերիկահայ Յանձնաժողովը»։ Եւ այդ պիւտձէն յանձնուած էր ուղղակի Դպրեվանքի Վերատեսուչ Շահէ Արբեպսկ․ Գասպարեանի՝ անկախարար ԿաԹողիկոսարանի պիւտձէէն։ *

Արդ, Անթիլիասի ձեռնարկին կեղրոնը կը կազմէր
Դպրեվանքը, եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի մէջ կայան գտնելը եւս՝ Դպրեվանքին այնտեղ հաստատուելուն կապակցութեամբ եղաւ։ Այլապէս, կային Կաթողիկոսարանը ուրիշ տեղ
հաստատելու առաջարկներ։ Բաբգէն Ա. Կաթողիկոս
կ'առաջարդկէր զայն Հալէպի մէջ պահել՝ իբր պատմական աթոռանիստ վայր։ Կամ Կիպրոսի Անգլիական
Կառավարիչը կը թելադրէր զայն Կիպրոս հաստատել,
ուր կար Հայապատկան Ս. Մակար Վանջը՝ 10,000
արտավար հողով։ Կային նաեւ Հայ խորհրդատու-

Catholicos Khoren I

ներ՝ զայն միացնելու Երուսաղէմի Ս. Աթոռին, ինչպէս եղած էր Մեծ Պատերազմի օրերուն՝ Օսմանեան
Սուլժանի հրովարտակով։ Սակայն ծերունազարդ
Սահակ Կաթողիկոսի իմաստութիւնը անչեղ ընտրուԹիւնը ըրաւ իր Աթոռը Դպրեվանքի կողջին ԱնԹիլիասի մէջ հաստատելու — պատճառաբանելով
նախ՝ որ պատմականօրէն կաթողիկոսարանը միչտ
դպրեվանքի անմիջական հովանաւորը եղած է. ապա՝
Թէ Պէյրութ իր Ամերիկեան ու Ֆրանմական համական ձեռնարկին նաեւ՝ Թէ գործնապէս Անթիլիասի
չէնքերով կաթողիկոսարանը պատրաստ կայան մը կր

Իսկ Անթիլիաս-Պիջֆայիա լեռնագաւառին Հայոց համար ապահովագոյն չրջան ըլլալուն մասին կ՚ուզէի վերակոչել Ամերկ․ Համալսարանի Նախագահ Պո-յարտ Տաճի դատումը։ Երբ «Հինգամեայ փորձ»էն ետջ, երկու տարիներու եւս բանակցութեանց իբր արդիւնջ, 1937ի աչնան, Ն-Ի-Հիմնարկութիւնը վերջ-նականապես Կաթողիկոսութեան ծախեց կալուածը, փոխանցման պայմանաթուղթը ստորագրողն էր ինջ Պ․ Տաճ։ Կաթողիկոսարանի այն ատենուան գետնա-

Catholicos Karekin II, Coadjutor

յարկ փոջրիկ դահլիճին մէջ ներկայ կայինք հինդվեց հոդի — Սահակ Կաթողիկոս՝ 89 տարեկան Հոդեւոր Հերոսը, Ընդհ․ Փոխանորդ Պետրոս Արջեպսկ․ (յետոյ՝ Կաթողիկոս), Էլ-Մեթն լեռնաչրջանի Գայմադամ Պէյը, Պոյարտ Տաճ, ու նօթարի-պետական պաչտօնեան, ու վկայս։ Ու կալուածաթուղթերու ստորադրութենկ ետք, հիւրամեծարութեան պահուն, Նախագահ Տաճ ըսաւ ջերմ դդացումով.-

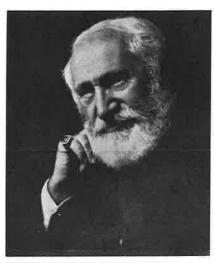
«Անկեղծօրէն ուրախ եմ, որ Հայ որբերու յիչատակներով խօսուն այս կալուածը այժմ սեպհականութիւնը կը դառնայ Կիլիկիոյ Հայ ԿաթողիկոսուԹեան։ 1922-ին, այս կալուածի գնման ատեն ալ
ես էի ստորագրողը։ Ուրֆայէն, Խարբերդէն եւ Անատոլուէն շուտով փոխադրուելիջ 8-10,000 հայ
որբերու համար տեղ պէտք էր պատրաստերնք աճապարանքով։ Ու փնտռեցինք, Լիբանանի այլ
շրջաններէն աւելի՝ Անթիլիա՛սը նախընտրեցինք
իբր կեդրոն։ Որովհետեւ Լիբանանի այս Էլ-Մեթն
լեռնադաւառը, ըլլալով հանդերձ դեղեցկադոյն
լեռներէն մին, նաեւ զուտ քրիստոնեայ եւ
բարեկիրթ բնակչութեանց եւ աւելի չատ կրթական

Catholicos Zareh (1914-1963)

վագոյն միջավայրը՝ Հայոց տեղաւորման համար»։
Եւ ահա այսօր, քառասնեակ մը տարիներ ետք, արդարացած է Նախագահ Տահի նախատեսութիւնը։ Լիբանանի քանդիչ տագնապներու սա տասնամեակին,
բաղդատաբար աւելի ապահով եւ անդորը մնաց՝ Անթիլիասէն, Րապայիայէն մինչեւ Պիջֆայիա լեռնաչրջանը, ուր հաստատուած կան Կաթողիկոսարանը,
Դպրեվանքը եւ բազմաթիւ հայ հաստատութիւններ
ու ընակչութիւն։

Պարտ է վկայազրել նաեւ ազգին երախտագիտուԹիւնը բարերարներուն Հանդէպ։ Ինչպէս մեր խոր
պատմութեան դարերու ընթացքին՝ Հայ իշխաններու եւ իշխանուհիներու բարերարութեամբ կառուցւած ու պահպանուած են մեր հազարաւոր լուսակեղրոն վանքերն ու դպրոցները, նոյնպէս մեր ժամանակակից այս հոգեւոր միջնաբերդը արդիւնքը եղաւ արդի հայ իշխաններու եւ իշխանուհիներու բարեդործութեանց։ Թէ՛ Անթիլիասի հողը՝ 14,000 քռ. մթ.
տարածութեամբ, թէ՛ Պիջֆայիայի հողը՝ 50,000 քռ.
մթ. (ընդամէնը՝ 16 էյքըր), եւ թէ՛ ասոնց վրայ կառուցուած չէնքերը — Ս․ Լուսաւորիչ Մայր Տաճար,

Catholicos Karekin (1867-1952)

Մ. Աստուածածին Եկեղեցին, Նահատակաց Յուչարձան-մատուռը, փառաչուջ Վեհարանը, Դպրեվանջի
երեջ չէնջերը, Մատենադարան-Թանգարանը, Տպարանը, Նախակրթարան-մանկապարտէզը, Եպիսկոպոսարանը, Վարդապետաց բնակարանները, եւ
Ձարեհեան դամբարանը, Ջրաբաչիս աղբիւրը, եւ
այլն. ասոնջ բոլորն ալ «արդեամբն» եղան ազնիւ
բարերարներու։ Նոյնպէս Պէյրութի մէջ Անթիլիասապատկան կալուածները՝ Մատթէոս Խերեանի, Գարեզին Ա. Յովսէփեանի, Ջարեհ Ա. Փայասլեանի,
Միսաջ Ազիրեանի անուններով. նաեւ ժողովրդային
Լեյլաւանը,Ծերանոցը, ու դեռ՝ Մելգոնեան, Մելիտենցի, Սերէնկիւլեան, Ասթարձեան եւ այլ Ֆոնտե-

Այդ բազում չինութիւններով` այժմ Անթիլիասի մէջ Ն-Իսթ-Րըլիֆի չէնջերէն ոչ մէկ կամար ու կոթող մնացած է բայց միայն փունջը մշտադալար մայրի-ներու, որոնջ Մայր Տաճարի կողջին օրօրուելով կը Հսկեն անոր չուջին հանգչող աճիւններու դամբա-րաններուն։

Ժամանակակից պատմութեան մէջ օրՀնութեամբ կ՚անմահանան անունները վախճանեալ երկոտասնեակ մը բարերարներուն, նոյնպէս երախտագիտու–

Catholicos Bedros I (1870-1940)

թեամբ արձանագրուած են անունները արեւչատ ապ– րող տասնեակ մը բարերարներու։ Ու նման լուսատառ յիչատակութիւններ պիտի չարունակուին նորանոր բարերարներով։ Որովհետեւ Հայ Մարդը նկատած է, թէ բարերարութիւնը առանձնաչնորհում մըն է՝ ազգային պարտք մ'րլլաով Հանդերձ։ Անոնք, իրենց ջանքով հաւաքած լումաները, վստահած են Ազգին կեղրոնական Հաստատութեան, որովՀետեւ տեսած են ու կը տեսնեն թէ ի՛նչ նիւթեղէն գանձ որ անոր կը յանձնեն՝ Հոն կը վերածուի հոգեղէն հարըստութեան։ *Կրխական ու մշակութային նուիրա*տըւութիւնները դրամագլուխ մը կը կազմեն որ չի կորսուիր, այլ՝ Ազգին կը վերադառնայ բազմապատիկ տոկոսովը՝ ուսեայ երիտասարդ սերունդներու կեանքով։ Հայ իչխաններ եւ իչխանուհիներ ինչ որ տուած են ու կու տան՝ Դպրեվանքին կամ ԿաԹողիկոսարանին չէ որ տրուած կ՚րլլան, այլ ասոնց միջո– ցով՝ Հայ Ազգին լուսաւորութեան ու փառքին։ Ու մեր բարերարները մշտակենդան վկաներն են Հայ Ժողովուրդի չինարար ու լուսահաւատ հոգիին ։

Catholicos Sahak II (1849-1939)

Ներկայ սերունդները կը գիտակցի՝ն անչուչտ թե ի՝նչքան չնորհք կը պարտին անցնող սա երէց սերունդին, որ մեծ ցեղասպանդէն հազիւ ազատուած՝ թշուտո եւ անօգնական վիճակներէն հերոսաբար պայքարեցաւ եւ վերականգնեց փառքով իր եւ ազդին տունը։

1948 Յունիս 23 երեկոյին, Անթիլիասի նախկին Վեհարանի բացօթեայ մեծ թերրասին վրայ, փառաչուջ ճաչկերոյթ մր տրուեցաւ, Հայ եւ Լիբանանցի,
եօթանասուն սեղանակիցներով, ի պատիւ նախագահ
Պոյարտ Տաճի եւ Տիկնոջ։ Ու բազմաթիւ դրուատալից
ճառերէ եւ Գարեգին Կաթողիկոսի երախտալից Կոնդակի ընթերցումէն ետջ, Պ․ Տաճ ելաւ ըսաւ՝ իր
չնորհակալութեանց հետ.-

«Ես Ձեր ժողովուրդին ամենէն մուխ օրերը տեսած եմ։ Ձեր գաղթականներուն՝ այս ծովեզերջին վրայ Թիթեղեայ հիւղակներու տակ վերապրումի պայջարը ճանչցած։ Ձեր որբերուն արցունջի մէջէն փայլող աչջերը դիտած, եւ անոնց պահպանութեան եւ աճումին իմ համեստ ճիդերս բերած։ Բայց մէ՛կ բան զարմացուցած է զիս միչտ — Թէ ի՞նչպէս եղաւ որ այս հարուածեալ զաղթական ժողովուրդը այսջան ջիչ ժամանակի մէջ իրեն չջեղ տուներ ու պալատներ չինեց, չուկայ ու ճարտա-

Catholicos Papken I, Coadjutor (1868-1936)

սաստուց երբելու, education (1000-1700)
հեռջը բարձրացնելով ղէպի Մայր Տաճարը, որ
դիչերային լուսարձակներու ողողումին տակ կը
փայլէր իբրեւ մարմնացած սպիտակ մէկ արձա՜նը
Սուրբ Լուսաւորիչին, աւելցուց — Եւ կանգնեց

ևոեց ինք յուզումէն ու նստաւ։ Լռեցին հիւրասեղանները։ Ու ես իմ մատս բարձրացուցի. — Կը Թոյլատրէ՞ք, Տէր Նախագահ, առաջարկել պարզ բացատրուժիւն մը. . . Այո՛, այս ժողովուրդը գաղթական
հկաւ այս երկիրը. բայց այս ժողովուրդը գաղթական ծնած ժողովուրդ չէր, այլ պետուժիւն ու պատմուժիւն ունեցած, արուեստ ու մշակոյժ ստեղծած ու
փառքով ապրած ժողովուրդ մըն էր, պահ մը՝ դաւաճան հարուածներով բեկորուած ու ժշուառ ինկած. . .
Ու երբ Լիբանանի պայծառ երկինքին տակ ան իր ահարունակ ծառի մը նման, ան վերածաղկեցաւ բազմապտուղ. . .

(Ծարունակութիւն էջ 7)

Antelias: From Orphanage to Seminary

by Susan B. Kelekian

On the night of April 24, 1915, one hundred ninety-two Armenian intellectuals, community leaders and clergy were arrested by the Turkish authorities in Constantinople and deported to the Turkish interior. Most of them were killed or died in prison. This incalculable loss to the nation was only the beginning of the Turkish policy of rendering any opposition to the plan to deport the Armenians from their ancient homeland ineffectual by first eliminating the Armenian leadership. Teachers, poets, journalists, civil servants, priests, and bishops perished.

When the First World War came to an end and an armistice was signed with the Ottoman Empire, the remnant of the Armenian nation was scattered throughout the Near East, the majority suffering from privation, disease and exposure. Where were the energetic leaders who could guide this people out of the trauma of tragedy and beyond to a new existence? The few who were still alive attempted to impart life to the newborn Armenian state, hampered as it was by enemies on all sides and an incredible economic depression within its own borders. But the masses who had been deported into Syria, Lebanon, and Palestine had almost no one to guide them—no one to settle disputes within the community; no one to plead for their rights; no one to represent them with the british and French occupying forces. Armenian refugees in Greece and Egypt shared their plight.

Under the centuries-old millet system established in the Ottoman Empire, the Armenian Patriarchate of Constantinople provided secular and sacred leadership for the Armenians within its jurisdiction. This system was formalized under the Armenian National Constitution of 1863. But, in 1916, in an extraordinary action, Turkish military commander Diemal Pasha informed Catholicos Sahak II Khabayan of the See of Cilicia in Sis, that the government had decided to eliminate all ties between the Armenians in the Ottoman Empire and Etchmiadzin, the source of guidance on spiritual questions. The Armenian Sees of Akhtamar, Sis, Constantinople and Jerusalem were also abolished and a single catholicate/patriarchate with headquarters at Jerusalem was to be created. He was also told that he had been selected by the Turkish government to feel the new religious position. His Holiness accepted with reluctance, feeling that although this arbitrary change in Armenian Church structure was abhorrent, his cooperation might be instrumental in effecting improved conditions for the harassed remnant of the Armenian nation. The new regulations for this office, signed by the Sultan and the Young Turk ministers, accorded the head of the Armenian Church only spiritual jurisdiction over the Empire's Armenians.

After the armistice, Catholicos Sahak II rejected this post and returned to his position as head of the See of Cilicia. When the Kemalist revolution forced the remnant of the Armenian population out of Cilicia, the French mandate authorities in Syria recognized the See of Cilicia as spiritual head of the Armenians under its jurisdiction. The Patriarchate of Jerusalem ceded to the See of Cilicia jurisdiction over Beirut, Damascus and Latakia in 1929.

The Catholicos, in a sense, had become a refugee like his people. He required a permanent seat for the See of Cilicia. This need was to be met in a manner that set a precedent in international cooperation between peoples.

The Evacuation of Cilicia

Fortunately, the Armenians of Syria were not without friends. The American relief organization, Near East Relief, had continued its commitment to aiding the Armenians since it was founded in September, 1915, through the efforts of United States Ambassador to the Ottoman Empire Henry Morgenthau and American missionary leaders who had witnessed the deportations.

In 1922-23, Near East Relief withdrew the 12,000 Armenian orphans under its care in Cilicia and Turkish Armenia as relations with the Kemalist regime grew increasingly difficult. Orphanages in Kharput, Malatya, Diarbekir, Mardin, Urfa, Marash, Tarsus, Mersin, Aintab, and Adana were closed and the orphans were brought overland on foot and by rail to Syria and Lebanon, then under French mandate. A concomitant flight of Armenians from the same areas pushed the Armenian refugee population of the Syrian region to some 140,000.

Housing these children was a mammoth problem. Empty factories and hospitals were rented. Recruiting refugee and orphan labor, Near East Relief constructed an orphanage at Nahr Ibrahim. At Antelias, a paper mill on land with irrigation and water rights, considered "a most satisfactory place for our purposes," was purchased. This property was to become the headquarters of the See of Cilicia in less than a decade.

The Tradition of Education

Housing, feeding and clothing 12,000 Armenian children was difficult enough. But the task of educating them to take meaningful places in a society completely different from the Turkish Armenian milieu of their childhood, presented a challenge of major proportions. In its orphanage program, Near East Relief had come to rely upon the guidance and teaching services of the most highly educated Armenians. A basic academic curriculum for the orphans, including Armenian language, history and culture, Arabic, mathematics, science, world geography and history, music and art was supplemented with the latest educational concept from America—institutionalized vocational training.

It had become obvious to all concerned with child welfare that the dislocation of the Armenian family resulting from the deportations also had caused the breakdown of the traditional apprenticeship system for learning a trade, formerly an integral part of the Armenian social structure. The 132,556 children in the care of Near East Relief had no fathers or uncles. In orphanages from Greece to the Caucasus, the American organization had become foster parent to hundreds of thousands of children who would one day need to earn their own livelihood. Orphanage schools taught trades such as printing, carpentry, weaving, bookbinding, bookkeeping. By the mid-1920's the Antelias orphanage had become famous as one of Near East Relief's finest trade schools. Furniture produced by the orphans found buyers immediately. These young Armenians captured the first prize for furniture-making in the Syrian National Exposition.

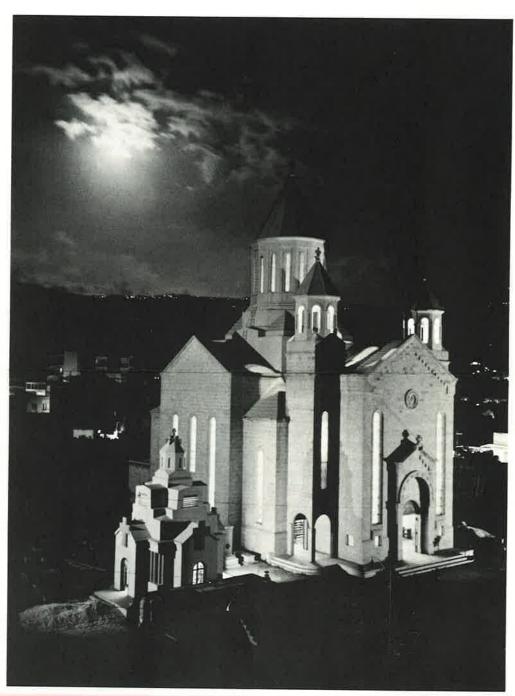
New Tolerance

The education of young Armenians was not the only learning process in the history of Near East Relief. Many former missionaries on the staff and board who had once sought converts to their own faiths from among Armenian National Church members had learned to work toward a common constructive goal with Armenian church leaders—the saving of human lives and the rebirth of a nation.

Catholicos Sahak II Khabayan, in a formal memorandum addresed to Barclay Acheson, Overseas Director of Near East Relief, presented a proposal to transform the Antelias orphanage into a theological seminary and training school for teachers (then called "normal school") to fill this vacuum. His Holiness stated the problem as follows:

During the last World War the Church of Armenia lost hundreds of its parochial schools and suffered the great loss of the Religious Academy of Etchmiadzin, the Seminary of Armash, and the Clerical College of Sis, where Armenian clergy used to be trained for the Church of Armenia.

It has been impossible, till now, to reestablish a similar institution elsewhere for the following reasons: A. The deportation of the Armenians living under the spiritual supervision of His Holiness the Catholicos of Cilicia: B. The confiscation of the property (\$1,000,000 worth) and the loss of the regular income of the Catholicate by the Turkish Government; C. The wholesale massacre and extermination of the well prepared and intellectual clergymen; D. Prevailing economic depression among the refugee Armenians now living in Syria.

St. Gregory's Cathedral in Antelias.

(Photo by Varoujan)

As the orphans reached the age of sixteen, when they were placed in jobs, the Near East Relief orphanage program gradually diminished. By 1928, only a core group of 500 boys remained at the Antelias school, and the following summer, it was closed. The Near East Relief Board of Trustees, which included many of America's religious leaders from all faiths, businessmen and former presidents and ambassadors, expressed the concern that the property continue to serve a constructive purpose in the life of the Armenian people.

The Antelias Committee

The situation of the Armenian refugees in the Near East was still less than ideal. A Near East Relief report stated, as late as 1930, that "there is still heartbreaking suffering in the refugee camps in Salonika, Athens, Beirut, and Aleppo." Another report, dated February 6, 1929, notes that malaria is "violent among refugees." Tuberculosis and trachoma were rampant in the refugee camps. Physicians were scarce; hospitals inadequate. The French mandate had accomplished little along these lines. Even the social and educational services which could help the refugees accelerate their return to normal life were lacking. Less than eleven percent of the refugee children were even attending elementary school. The struggling Armenian populace could barely afford to maintain a few schools, never mind establish institutions of higher learning to train teachers and well-educated parish priests who could cope with the problems of unprecedented magnitude faced by their people.

. . . The need for a school of this type is so indispensable for the reorganization and rejuvenation of our Christian and ecclesiastic life that we are ready to make the utmost sacrifice for its realization.

The Catholicos officially requested use of an Antelias property and financial support for the proposed institution.

This proposal received endorsement from the Committee on Cooperation in the Near East and the World Sunday School Association. A delegation from the latter organization toured the Near East, then reported on the other valuable uses to which the former orphanage could be put by the Armenian Church.

Not only would this Antelias compound make a valuable place for such an educational institution, but it would also provide a residence for the Catholicos of Cilicia for the Armenian Church, and a headquarters for the religious education work of the church. . .

The Antelias School Committee of America was then established by Near East Relief to investigate the feasibility of the Catholicossal plan, and recommend ways in which Near East Relief, and its successor organization, the Near East Foundation, could assist the Armenian Church in bringing this dream to fruition. Committee members were Mihran Karagheusian, a Near East Relief Board member; Vahan M. Kurkjian; Dr. Robert E. Speer of the interdenominational Committee on Co-

(Continued on page 6)

Orphanage to Seminary....

(Continued from page 5)

operation in the Near East, who had worked with Armenians and Assyrians in Persia; Near East Relief Overseas Director Barclay Acheson; and Near East Relief staff member H.C. Jaquith, who had labored on behalf of the Armenians with that organization in many capacities for over a decade. Mr. Jaquith and another Near East Relief staff member, Edward C. Miller, were sent to Lebanon to meet with the Catholicos and the See of Cilicia's Executive Committee.

After careful deliberation, it was decided that a finer purpose for the empty orphanage could not be found. Near East Relief would grant use of the Antelias property to the Armenian Church for five years in order to carry out the seminary project at a nominal rental of \$1 per year. In addition, due to the limited resources of the still struggling Armenian people, the Near East Relief Board voted to allocate \$10,000 per year for the five-year trial period toward the school's annual budget of \$15,000, with the understanding that the Armenian Church would assume all costs at the end of that time. Armenians in America agreed to raise the remaining \$5.000 per year.

Although some had felt that the project would duplicate the efforts of the St. James Seminary in Jerusalem, they realized that Jerusalem educated members of the monastic order of St. James, whereas the Cilician See would train priests for parish work. Existing institutions, such as the American University of Beirut met only the leadership needs of the intellectual classes and were not geared to generate leadership for the great masses of Armenians. The Near East Relief Conservation Committee noted:

. . . the major consideration that enables us to use nonsectarian relief funds for the Antelias project is the hope that (1) we will thus stabilize the Armenian population in Syria and thus conserve the large investment we have already made in the rehabilitation of these refugees. (2) This hope is based on the belief that this institution will provide a leadership for the Armenians in Syria, Palestine, Egypt and Greece that will tend to remove causes of friction between the Armenian minority and the majority populations of these countries.

If harmony is established between the Armenians and the majority peoples of these countries, our investment to date will have practically solved the Armenian refugee problem in these countries. If harmony is not established; in fact, history may repeat itself. . .

Many feel that the thrifty, industrious and racially proud Armenians face a potential problem similar to that of the Jews in Palestine. It certainly is clear that an impoverished and ambitious Armenian minority is struggling for existence in competition with a more easygoing warlike majority, and that a wise and tolerant leadership is necessary if the Armenians are to establish themselves permanently and happily in these countries.

. . . The executive officers are among those who are convinced that the final and safe adjustment of the 80,000 Armenian alien population in Arabic-speaking Syria will not be attained without a leavening process to broader culture through their churchmen. It is felt they need to be led out of their war-time shell-shock.

The importance of an Armenian leadership to perform this great task was acknowledged by the Near East Relief Board members. Although many of them had worked on behalf of the Armenians for close to fifteen years, they recognized their own limitations. They upheld that "no solution could be found under a purely foreign leadership, but that it must be accomplished, if it is accomplished at all, by an educated Armenian leadership."

The transition period in refugee resettlement had been difficult not only for the Armenians but for their host countries as well. The majority populations in Greece, Egýpt, and Syria had taken in the distressed Armenian refugees in the true spirit of hospitality at a time when they themselves were suffering from the privations of World War I; centuries of harsh Ottoman rule; the Kemalist movement and local wars; and the Great Depression in the 1920's. Competition for jobs and living space, as well as some resentment at the special treatment given to Armenians by outside relief organizations, naturally created some ill-felling.

By 1930, when the Seminary at Antelias opened, Near East Relief had spent close to \$100 million in relief, most of which went to aid Armenians. This, combined with the organization's foster parenthood for orphans, was considered a direct stake in the future of the Armenian people.

Antelias, the Future

The school's continuing existence was briefly threatened in 1933 when a firm offer to purchase the Antelias property from Near East Relief for \$22,000—then a substantial sum—was received from Beirut. The Board of Trustees of Near East Relief never gave the offer serious consideration. At their annual meeting on April 12, 1934, "during discussion. . .it was the consensus of opinion that the Board was willing to consider more favorable considerations than a cash sale of the Antelias property." The Armenians could not yet gather the funds to match the offer, so the Trustees voted to sell the property for \$22,000 to the Near East Foundation, assuring the future of the Seminary.

In 1936, when the trial five-year period drew to a close, sixteen students graduated. It has been a difficult academic year due to the deaths of both the Dean, Bishop Shahe Kasparian, and His Holiness Papken I. Despite this tragedy, the Seminary continued to function. When the Melkonian institute in Cyprus began to graduate teachers, the Catholicos closed the Normal School section and concentrated all resources on refining the seminary program.

Fifty Years of Leadership. . . .

(Continued from page 1)

Life at the Seminary

The weekday at the Seminary begins with 7:30 Morning Services. Each day there are seven hours of teaching—four in the morning and three in the afternoon. In the evening, after prayers and the evening meal, private study time begins at 7 p.m. and ends at 10 p.m. for the younger seminarians and at 11 p.m. for the seniors. Weekends are usually free, with Saturday set aside for sports, extra-curricular activities, domestic duties and gardening. On Sundays all the students attend and assist at the Holy Liturgy at the Cathedral at St. Gregory in Antelias.

Extra-curricular activities may include cultural programs in the evenings, special observances on religious and national holidays. The Student Committee is responsible for organizing these evening activities, as well as intellectual contests, sports competitions, and other recreational activities. Often guest speakers are invited for these evenings and on other occasions the students themselves prepare speeches and lead discussions.

Looking Ahead

The annual budget of the Seminary, which is incorporated into the annual budget of the Catholicate, amounts to approximately \$125,000 per academic year. Tuition, board, books, supplies, and medical care are all free. The cost per student amounts to about \$2,000 per year.

The Seminary's budget is comparatively low because the teaching staff is largely comprised of clergy, who are not paid, but rather render their service as part of their vocational work.

Financial Needs

The Seminary has three main sources of income:

- 1. Individual friends of the Seminary who donate towards the cost of training one or more students. (As stated above it costs approximately \$2,000 per student per year).
- 2. World Christian organizations (such as the World Council of Churshes). Particularly during the last four years these world organizations have helped extensively.

3. Voluntary contributions from individuals and organizations towards the maintenance costs of the Seminary.

The Seminary is currently in urgent need of a well-designed annex. The present structure was built in 1952 as the summer residence of the Catholicos. Fur use as a summer residence the structure is quite suitable, but it is now being used as a Seminary, and is lacking fundamental requirements. For example it does not have proper facilities necessary for an educational institution such as proper classrooms, teachers' rooms, library, study hall, dormitories, assembly hall. This annex building is not a luxury, but an absolute necessity, if the Seminary is to continue to function effectively. Arrangements have been made for those who wish to contribute towards the costs of the annex to contribute directly for this endeavor.

Currently our main concern is the establishment of an endowment fund, the annual income of which will gurantee the continuity of the Seminary. The training of the future leadership of our church needs to be assured not just for today, and tomorrow but for all the tomorrows to come.

The precarious situation in Lebanon is a problem which is in the minds of everyone. It is because of this consideration that most of the moneys collected will be put into an endowment fund which will provide a yearly income to the Seminary eventually making it self-sufficient.

The Cilician Seminary at Antelias has benefited the Armenian community everywhere. It is not simply a regional institution, but an international center for the training of religious leadership. We in the diaspora, and especially in the United States and Canada, should take a direct interest, not only in its financial needs but in providing the direction and guidance necessary for an exceptional center of religious learning.

The Antelias Seminary in Bikfaya, Lebanon.

(Photo by Varoujan)

After substantial donations of equipment and building to the Antelias Seminary by the Near East Relief and the Near East Foundation, the property was sold to the Armenian Church for \$19,000. The sum was donated by an Egyptian-Armenian couple, Mr. and Mrs. Simon and Mathilde Kayekjian. The Near East Foundation itself contributed \$3,000 toward the purchase price.

Antelias was on its own. . .

The subsequent history of this institution has been a tribute to the dedication and intelligence of the Armenian people. Since its founding fifty years ago, Antelias has produced three Catholicoses—Zareh I (1915-1963), first graduate of the Seminary; Khoren I, and Karekin II—as well as bishops, vartabeds, and parish priests serving Armenians around the world. In all, Antelias Seminary has graduated 240 young Armenians, from a total enrollment of 800, who have entered the service of the Armenian nation.

If ever an institution has justified the privations neccessary to bring it into being, it is the Armenian Theological Seminary at Antelias. The institution is a credit to all who had a hand in its birth. It lives on as a monument to the creative power of the ecumenical spirit and humanitarian impulse that prompt mankind to work for the benefit of posterity, in the image of the Creator.

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՕՐ ԱՑՑԸ ՊՐՆ․ ՄԻՍԱՔ Ա․ ԳԱԼՈՒՍՏԱՆԻՆ

Թեմիս Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աչձձեան, 25 Սեպտ. 1981ին այցելեց ԱրլինկԹընաբնակ (Նիւ ինկլընտ) մեջենագէտ Պրն. Միսաջ-Մարջ Ա. Գայուստեանին։

Համեստ նկարագրով եւ աշխատունակ հայ մը, Պըն. Գալուստեան՝ իր «լոյսի ծարաւ» պապերուն ոգեկան աւանդին հաւատարիմ, երկար տարիներու անխորտակ սիրով եւ նիւթական անգնահատելի զոհողութիւններու գնով կազմած է հնատիպ գրջերու եւ ժամանակակից պատմութեան հսկայ հաւաջածոյ մը, ուր կարեւոր տեղ կը գրաւեն Հայ Ժողովուրդի անցեալը եւ ներկան չօչափող թանկարժէջ հրատարակութիւններ։

Գերչ. Սրբազան Հայրը, այս Ջերմ ու սիրալիր հանդիպումին ընժացջին չնորհաւորեց եւ բարձրօրէն գնահատեց Պրն. Գալուստեանը։

ԵՐԵՒԱ'Ն, ԵՐԵՒԱ'Ն· · ·

Երկու օր ու դիչեր անքուն մնալէ ետք, հաղիւ 50 վայրկեան քնացած՝ կ'արթննամ Էօրոֆլոթի խօսնակի բառերու տարափին տակ։ Հայաստան կ'երթանք, Սփիւռքահայութեան հետ Մչակութային Կապի Կոմիտէին հրաւէրով։ 12 աչակերտ եւ երեք դասատու ենք, Հիւսիսային Ամերիկայի Կիլիկեան Արեւելեան Թեմի չաբաթօրեայ վարժարաններէն։

Մեզմէ ոմանք վիզերնին պրկած՝ կը փորձեն բան մը որսալ օգանաւի պատուհաններուն ընդմէջէն։ Ահա բլուրներ՝ չոր ու կանաչ, կարմիր տանիքներով տուներու փունջեր՝ այգիներու մէջ, հեռուն լեռներ՝ էջ, էջ բակուող մակերեսը մեր երկրին․․․ Կրկին կը կծկուինք ախոռներուն մէջ։ Առաջին անգամն է, որ Հայաստան կ՝այցելենք։ Սրտերը տրոփ ունին, աչքերը՝ մչուչ, որոնք հիմա կը նային, բայց չեն տեսներ։ Ներա-հայեաց նայուածքներ են ասոնք, որ կեանք մը ամբողջ բազում ճամբաներով դէպի մեր էութիւնը հասած հայկականութենն վրայ լուսարձակներու պէս կը դառնան, կարծէք իրականութենչն խուսափելով։

Վարն ենք։ Սովորական հող է` կարմիրի զարնող , սակայն տարբե՛ր հող , մեր Թափած արդար արեան բոլոր յատկանիչները կրող ։ Ահա Թէ ինչո՛ւ այնքան հարագատ է ան , այնքա՛ն խօսուն , այնքան մե՛րր ։

Օղակային մէջ արեւելեան ժխոր ու ոճ։

Սփիւռջահայութեան հետ Կապի Կոմիտէութեան ներկայացուցիչ պը․ Նաւասարդեանը հոն է։ Մեզի կը սպասէ։ Ցատուկ կարգադրութեամբ դուրս կ'ելլենք օդակայանէն եւ փոխադրակառք նստելով` կ'ուղղուինք Երեւան։ Կ'ընթանանք ծառազարդ պողոտայով, կարծէք մեր էութեան քարտէսի մէկ զարկերակով` երթալու համար սրբազան վայր մը։ Շէնքեր՝ հոս ու հոն։ Հինին քով նորը, հինը՝ պատմութիւն բուրող, նորը՝ հապ-ճեպ, պահանջի արդիւնք։

Վերջապէս՝ Երեւա՛ն. . .

Գեղեցիկ է Երեւանը, երիտասարդ։ Մինչեւ 1955 կառուցուած ամէն չէնք, հայկ․ ճարտարապետութեան կենդանի նմոյչ՝ նկարագրի եւ չնորհքի ցայտուն գիծերով։ Երեւանը սիրտն է Հայաստանի, ուր ամէն հայ սիրտ իր ներդաչնակութիւնը կը գտնէ։

Երէբունի հիւրանոցն ենք։ Ուսուցիչներս հոն կ՚իջեւանինք, իսկ աչակերտները կը տարուին Արդիկ Ճամբար, Կիրովականի չրջան, բնիկ եւ արտասահմանեան այլ երկիրներէ եկած հայ պատանիներուն միանալու։ Օգոստոս 5։ Նաւասարդեան առաւօտ։ Մեր չուրջը արեւ կայ ու երգ, հպարտութիւն ազգային եւ խոստում՝ ինջնավստահ երթի․․․

Ցաջորդ օրն իսկ մեր կեանքը ծրագրուած հունի մէջ կը մտնէ։ Առաւօտեան 9։00ին Ուսուցիչներու Կատարելագործման Հանրապետութեան Ինստիտուտի մէջն ենք։ Ճամբան կ՚անցնի տուֆակերտ հոյակապ չէնքերու առջեւէն, չրջանցելով Լենինեան կեդրոնական հրապարակը։ Չորս չաբաթ անընդմէջ պիտի կրկնենք նոյնը՝ հետեւելով յատուկ դասաւանդութեանց, իսկ կէսօրէ ետքերը պիտի վերապահուին այցելութեանց՝ կարեւոր անձնաւորութերւններու, տեսարժան ու պատմական վայրերու, հաստատութեանց, յուչարձաններու, սրբավայրերու, եւ այլն։ Բոլորը ծրագրուած են բծախնդրօրէն՝ Ինստիտուտի վարիչ պր. Մարթին Շախուլեանի կողմէ, որ հոն է ամէն առաւշտ իր օգնականներուն հետ։

Դասախօսութիւնները չատ չահեկան են, նիւթերու այլազանութեամբ յատկանչուող, պարզ եւ համեղ

*հայկակա*նու*Թեամբ* ։

Դասախօսները յայտնի անձնաւորութիւններ են , տիրական ու սիրելի դէմքեր` համակ հոգի , իրենց պարզ ու պիրկ դէմքերուն տակ` թրթոււն հազար ջիղ ու բջիջ , հայութեան սիրով ու լեզուի պաչտամունքով յոր–

ղուն՝ մեծ սրտով մարդեր։

Սակայն մեզի տրուածը միայն դիտութիւն չէ, կայ չատ կարեւոր այն «միւս»ը, որ կու գայ յայտնի ու անյայտ ճամբաներով, մարդոց, քարերուն, հողին ու չուրին հետ չաղուելով, ծառին, ծաղկին ու հովերուն փարուելով, որ ողջ էութիւնդ կ՚ողողէ, կու տայ օրերուդ խորք եւ չերմութիւն։ Ու մենք, քալելով այդ մեծ «Միւս»ի էջերու արահետներով՝ այցի գացինք Թումանեանին, Իսահակեանին, Սարեանին, Չարենցին. . . որոնք, իրենց ամբողջ ծանրութեամբ հոն՝ սենեակներու մէջ էին, պատերու վրայ՝ իբրեւ դիծ ու խօսք, խոհ ու ոդի, իբրեւ դոյներու համանուադ, հայրենի բարկ արեւ, կեանք ու երազ. . .

Բարձրացանը Ծիծեռնակաբերդ։ Մեր նահատակ սուրբերուն երթալու համար քալեցինք երկար։ Բարձր է վայրը, տիրապետող Երեւանին։ Սլացիկ կոթող դաչունանման՝ դաժան ճակատագրով ճեղջուած, կողջին բոլորաձեւ յուչարձան՝ գլխատուած սիւներով, բայց դեռ կանգուն, բայց դեռ ոտքի՝ սրտի վառ կրակով,

ազգի եւ Հայրենիքի բորբ ու անչէያ սիրով ։

Հասանը մինչեւ Սարտարապատ, (Բաչ) Արարան, Գուդարաց աչխարհի դեղեցկուհի՝ Կիրովական-Ղարաջիլիսէ, Հայ Ժողովուրդի կամջին եւ յոյսի հզօրութեան վայրերն այն, ուր կոփուեցաւ ճակատագիրը մեր, լինել չլինելու հրաչըը եւ վաղը դեղեցիկ։ Երկու ջարի բեկորներ, Սարտարապատի յուչարձանի չինութեան ատեն չերտուած՝ հետս վերցուցի, օտարութեան դաժան օրերուն դիմաց հոգիս ամրոցելու, զաւակներս գրահելու եւ անոնց ոգին կռելու մեր լեռներու ամրութեամը։

Բարձրացանք մինչեւ Լենինական, երեք հազարամեայ կումայրին պատմական։ Հոն, Ախուրեանին վրայ իչխող բարձր բլուրի վրայ՝ տեսանք «Մայր Հայաստան»ի հսկայ յուչարձանը, աչքը հեռուն՝ սահմանէն անգրն, իսկ ոտքին՝ վեր ցցուած բռունցք, քովը բոցը անմար՝ մօր մը սրտի հարազատ զարկերուն համաչափութեամբ բոցավառող, այնքան խօսուն ու թելադրիչ։ Հապա Անի՛ն չքնաղագեղ՝ վերադարձի ճամբուն վրայ, հեռուն, սահմանէն անդին. . . բլուրներու կատարներուն տարտղնուած յուչարձաններ՝ հազիւ նչմարելի ձեւերով։ Գուցէ մայր տաճարը կիսափուլ, գուցէ պարիսպներու չերտեր. . . Արցունք կայ բոլորիս աչքերուն մէջ, մչուչ՝ դարերու խորհուրդով։ Մեր Անի՛ն. . .

Անցանջ Բիւրական՝ Արագածի լանջին, ուր հայրենի աստղագէտները տիւ ու գիչեր նոր համաստեղու– Թիւններ կ'որսան, ուր երկինջը այնջան մօտ է մարդուն, աստղերը՝ կայտառ ու մեծ մեծ եւ հազար չունչ ու

չչունչ՝ գիչերուան մէջ։

Հիւր եղանք Ռատիոյի եւ Հեռուստատեսիլի, Սփիւռքահայութեան հետ Մչակութային Կապի եւ Արտասահմանի հետ Մչակութային Կապի Հայկական Բաժնի Կոմիտէութեանց, Գրողներու Միութեան եւ Հայաստանի Կոմկուսին։ Երբ Արտասահմանի հետ Մչակութային Կապի պատմական չէնքին դարպասը կը բացուի, կարծէք մեր փառքի մեծերէն մէկը աստիճաններու գլուխէն կը չչնչայ «համեցէք վեր՝ մեր ժողովուրդի ոգու եւ բազկի արութեան վերնատունը, ձե՛ր տունը, համեցէք վե՛ր․․․»։

Վերն ենջ ու մեր աչջերը անհանդարտ են , կը փնտռեն բան մը , որ կայ եւ չկայ , որ սակայն յանկարծ չունչ ու ձեւ կը ստանայ պատուական Հայրիկ Մուրատեանի երգին մէջ , վերացած դէմջին վրայ , նայուածջի հեռուներուն · · Ճոխ հիւրասիրութիւն , ձառեր , ինջնաբուխ երգեր եւ արտասանութիւններ ։ Կը զգանջ , թէ պանդուխտ ենջ , կը զգանջ , թէ հիւր ենջ մեր իսկ երկրին մէջ · · ·

Մտանը Պետական Թանգարան եւ Մատենադարան։ Կոթողական չէնջեր՝ Հրաչը պարունակութեամբ։ Որջա՛ն ներս յառաջանանը, այնջան դէպի մեզ կր ջալենը, կտրելով այն ճամբան ջաղաջակրթութեան, ուրկէ անցեր են մեր նախահայրերն ու Հայրերը։

Հոգիի, ձեռքի ու մտքի ի՜նչ ճառագայԹումներ։ Հայ ազգը, բոլոր դարերու այդ մեծ նահատակը, մէկ բան ճգներ է անպայման ապահովել կեանքի մէջ, ժամանա՛կ, ժամանակ` ստեղծագործելու, որովհետեւ իրեն ընա՛ւ ատեն չէր պակսեր չրյյալու․․․ Բայց ինք եղաւ, որ լո՜յս տայ գալիք սերունդներու քայլերուն։

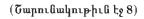
Գացինք Օչական, ոտքը Մեծ Սուրբին։ Քանի մը մանուկներ եւ Հորթեր կան եկեղեցւոյ բակին մէջ։ Երկիւղածութեամբ ներս կը մտնենք, մոմ կը վառենք։ Ապա, խորանի ձախակողմէն, աստիձաններով վար կ'իջնենք։ Պահ մը կը քարանանք, կ'արձանանանք Սուրբի ներկայութեան։ Ծունկի կու գանք ու կը համբուրեքն անչուք տապանաքարը։ Ապա՝ «Հոգւոց» ու «Տէր, Կեցո՛ դու ղՀայս»։ Կրկին ոտքի ենք բոլորս, բայց գլխահակ։ Վստահ եմ ամէն կուրծքի տակ խղձի խայթ կայ, ամէն չրթունքի՝ ներման աղերսանք. . .

Ձենք մոռնար Գառնին ու Գեղարդը, կը մոռցուի՞ն։

Գառնին, պտղատու պարտէզներու եզրին, չքեղ իբրեւ կառուցուած՝ երեք կողմով չրջապատուած է բնական ահարկու ղառիթափներով։ Վարէն կը հոսի Ազատ գետը եւ օձապտոյտ կ'երթայ իր մօր։ Վայրի է տեսարանը, չքեղօրէն տեղաւորուած մեր երկրի այս հողաչերտին վրայ, ուր մարդերն ու արջերը կ'ապրին գիրկ գրկի։

Գեղարդ։ Ո°վ կրնայ երեւակայել հայ եկեղեցին ձորին յատակը, բնական հսկայ պատնէչներու ոտջին տակ։ Ամէն կողմ յուչարձան, ջարեր՝ կարծէջ ասեղնագործուած, պատեր փորագրուած, հսկայ ժայռերու պարպուած փորի մէջ՝ եկեղեցինե՛ր ձեւաւորուած հրաչալի համաչափութեամբ, պատերուն ու սիւներուն արձանագրութեւն, իաչեր մանր ու խոչոր, խորչեր նաչխուն․․․։ Կարծէջ ջարերը կենդանացած են, իրենց հարազատ էութեան մէջ մտած, կարծէջ ծաղկա՛ծ են ջարերը։ Քարէ գարո՛ւն․․․ Քարը ամենչն առատն ըլլա-լով Հայաստանի մէջ, մեր ժողովուրդը ջարո գործածած է թուղթի տեղ եւ իր հոգին դրոչմած անոնց վրայ, իր հոգին արտայայտութիւն տուած ջարով։ Որջան աչջի լոյս, հաւատջի սլացջ, աստածային չնորհներ ջարացած՝ ջարերու սրբատաչ երեսին։

Հիմա ալ նոյն ժողովուրդն է։ Հինով հպարտ, սակայն հինին քով կը բարձրացնէ նորը, կը ստեղծադործէ ուժեղ Թափով, իր նախնիքներուն արժանի տենդով։

Rev. Khoren Habeshian and Diosporan Armenian teachers visiting His Holiness Vasken I.

(Ծարունակութիւն էջ 4էն)

—Գեղեցիկ եւ արդա՛ր լուսաբանութիւն, գոչեց Նախագահը ու վերստին ոտքի ելաւ, աւելցուց — Ես իմ բաժակս կը բարձրացնեմ Հայութեան չինարար ու քաղաջակըթիչ ոգիին․․․

Ամբողջ Հաւաքոյթը ոտքի կանդնեցաւ։

Արդ, Անթիլիասի հիմնադիրներուն այդ իմաստութիւնը, վարիչներուն ու չինողներուն ու բարերարներուն այդ զոհաբերումները, Հայ ծնողներու այդ ընծայականը իրենց որդիներուն՝ Ազգին սուրբ խորանի ծառայութեան, ու երէց սերունդի այդ անկեղծ վստահութիւնը նոր սերունդներու վերանորոդիչ կենսունակութեան մասին՝ երբեք ի դերեւ չեն ելած։ Անթիլիասի Դպրեվանքը կարելիութեանց չափանիչով մեծ գործ է կատարած սա տագնապալից կիսա-

Puzant Yeghiayan

դարուն։ Ցարդ անկէ չրջանաւարտ կամ կիսաւարտ 700 երիտասարդ ընծայեալներէն 175 Հոգի նուիրուած են Հայ ժողովուրդի Հոգեւոր սնուցումին, 150 Հոգի որպէս ուսուցիչ, տնօրէն, գրող, խմբագիր ու դպրապետ դացած են տարածելու Սուրբ Մեսրոպի լոյսը, եւ միւս չատերը միացած են ազգին ընդՀանրութեան իրը դործօն ոյժեր՝ տնտեսական, գիտական, ընկերային, մչակութային ու գեղարուեստական ձեռնաև կութեանց մէջ։ Կիլիկեան Դպրեվանքը եղաւ նաեւ եռուն աչխատանոց մը մատենադրական արտադրութեանց։ Այսօր ընտիր մատենաչարք մը կազմեն Դպրեվանքիներու Հրատարակութիւնները՝ կրօնական, պատմագիտական, մանկավարժական ու դրական։

Պարզօրէն Հաշուելով միմիայն շրջանաւարտ եկեղեցականներո՛ւ բազմութիւնը, Սփիւռթի բոլոր գադութներուն մէջ ջանի՛-ջանի եկեղեցականներ կան —չզանագանե՛նջ — Ս․ Էջմիածնի եւ Անթիլիասի հրաւասութեանց ներջեւ միանզամայն, եպիսկոպոսէն մինչեւ ջահանայ, նաեւ դպրապետ, որոնջ սանե՛րն են եղած կիլիկեան Իպրեվանջին․ ․ Օրինակ, սա ջաղաջին երկու էջմիածնական ու մէկ կիլիկեան եկեղեցիներուն մէջ ծառայող հինդ եկեղեցականներու հի՛նդն ալ Անթիլիասի սաներն են։ Ասիկա բացառութիւն մըն է, բայց կարելի կ՚ընէ երեւակայել՝ թէ ի՛նչ ամայութիւն կրնար ըլալ գաղութներու եկեղեցական ու դպրոցական մարզին մէջ՝ առանց Անթիլիասի մէջ մարզուած այս «Հոգեւոր զինուորեալներուն»։

Բայց հիմա, բոլոր այս չրջանաւարտ ու կիսաւարտ սաներուն ուսերուն վրայ կը ծանրանայ երկու աւագ պարտականութիւն, այժմ որ անոնցմէ չատեր դիրջի ու հեղինակութեան տէր են.

—Նախ՝ իբր սիրտի պարտք իրենց Alma-Mater Մայր-Հաստատութեան հանդէպ, փոխադարձ բարե-րարութեամբ, բանալ «Կիլիկեան Դպրեվանքի Սանուց Ֆոնդ» մը, որուն նպաստել տարեկան որոչ գու-մար մը ըստ կարողութեան, իբր կրթաթոչակ նո՛ր սաներու պատրաստութեան։

—Երկրորդ, պէտք է հաւատալ եւ աշխատիլ որ այս Նոյնաժառանգ հոգեւորականներու եւ մտաւորա–

(Ծարունակութիւն էջ 8)

ԴՊቦԵՎԱՆՔԸ (Ծ

(Ծարունակութիւն էջ 7էն)

կաններու իրարհասկացողութեամբն ու քաջ գործակցութեամբը օր մը, չուտով, փարատի՝ նեղմտութեան մշուշը Հայ ժողովուրդի գլխուն վրայէն, ու վերստին հաստատուի անիմաստ բաժանարարութեամբ խանգարուած միութիւնը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, եւ ամէն Հայ կարենայ կրկնել՝ Ս. Էջմիածնի խորէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի խօսքը, 1933ին ուղղուած Սահակ ու Բաբգէն Կաթողիկոսներուն, թէ — «Ուրախ Եմք յոյժ ընդ վաստակ եւ ընդ յաջողութիւն Ձեր, զոր ի՛մ իսկ համարիմ»։

Ողջոյն Ձեզ, ու չէն մնաջ․ ու չարունակէք աներկիւղ «Հաւատքի գործը», ծառայուժեան համար անխտիր ազգին բոլոր զաւակներուն, Հայուժեան ամբողջականուժեան եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անպառակտելի միուժեան ըմբռնումով։

*ԲԻ*ԻՁԱՆԴ ԵՂԻԱՑԵԱՆ

*_Բ. Ե. «Ժամանակակից Պատմթ. Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, 1914-1972», Անթլ. 1975, էջ 332-335։

Golden Jubilee Celebration. . . .

(Continued from page 2)

In order to properly commemorate this occasion, the Prelacy has appointed an Honorary Committee, represented by leading community figures such as: Zaven Andrikian, Haig-Aram Arakelian, Ara Arslanian, Kevork Avetisian, Dr. Christopher Babigian, Yervant Bastermadjian, Hampartzoum Berberian, Jack Chadrjian, Esq., Robert P. Derian, Cleveland E. Dodge, Dr. Delmer J. Dooley, Dr. Ara Dumanian, Dr. Rouben Gregorian, Dr. Vartan Gregorian, Harold Gulamerian, Michael Haratunian, Dr. Raffi Hovanessian, Hirair Hovnanian, Vahakn Hovnanian, Leila Karagheusian, Manuel Maroutian, Dr. James I. McCord, Yeghishe H. Melikian, Arys M. Missakian, Carnig Piligian, Rev. John M. Sutton, Sarkes Tarzian, Zohrab K. Tazian, Sarkis Teshoyan, John Tokmajian, Puzant Yeghiayan, Rev. Deacon Levon N. Zenian, and Garbis Zennedjian.

For the organization of each respective commemorative event, a Central Committee has been formed and delegated this task. Having already convened twice, they have elected their executive body. The Central Committee is comprised of: Dr. Herand Markarian, Chairman; Tigran Sarkuni, Treasurer; Dorothy Papazian, Secretary; Vartan Andonian, Norair Bahlavouni, Mary Anne Barsamian, Onnig Bedrossian, Tammy Dermksian, Astor Guzelian, Dikran Hadjetian, Vartkes Jamgochian, Susan Kelekian, Iris Papazian, and Col. Harry Sachaklian.

The community, will, through the press media, be kept informed of events that have been planned in New York and other areas.

- A. A Divine Liturgy of Thanksgiving to be held in the St. Illuminator's Cathedral on Sunday, November 22, 1981. His Grace, Bishop Mesrob Ashjian will celebrate the Divine Liturgy and give the sermon. The Honorary guest speaker will be Rev. John Sutton, President of the Near East Foundation, a loyal supporter of the Seminary from its beginning days.
- B. On February 28, the Hamazkayine of New York will stage the work "Vartanank" by Herand Markarian, in the auditorium of the High School of Fashion Industries.
- C. A banquet will be held at the Waldorf Astoria on April 18th, 1982. On that day, the loyal friend of the Seminary, Cleveland Dodge of the Near East Relief will be honored.

MEDIA ALERT.... ARMENIAN VIDEO CASSETTES

Years past, children would gather closely cuddled to their grandparents' knees to hear the tales of Armenian heroes, ancient customs and living traditions. . .

In this age of popularization of the computor game, a child's mind has had a change of perspective. Their grand-parents' tales can only offer one source of cultural inspiration. The other must be developed and challenged by their own standards in the world as it is today.

With this in mind, the Prelacy has developed a series of video cassettes, the latest novelty in areas of education, as well as leisure, covering topics such as: old Armenian village life, freedom fighter spirit, Armenian songs and dances. All are sources of both entertainment and education for both child and adult alike.

Tzori Miron based on the novel of Moushegh Kalshoyan, this is the story of the Armenian villager, Tzori Miro, a freedom fighter, who after massacres and persecution, was guided by the star of the Illuminator and arriving in Arakadz, settled and built a new life. (VHS 4 Beta II \$97.50)

Nahabed based on the famous novel of Hratchya Kochar, with Sos Sarkissian acting is the life of Nahabed, who with his sister had survived the 1915 massacres during which he saw the total annihilation of his wife and children. He returns to his land and overcoming his fate, he builds his home anew and promises to plant an apple tree in front of every home, having a first born child. (VHS \$97.50, Beta II \$97.50)

Mekhitar Sparabet based on Sero Khanzatian's novel "Mekhitar Sparabet", is about the life of a freedom fighter, Tavit Beg, and his follower Mekhitar Sparabet. A film depicting nationalism, heroic adventure, drama and beautiful scenery. (VHS \$147.50, Beta II \$147.50)

Gorani a jewel for ethnomusicologists. Those yearning for the days of Sassoun and Western Armenia, have travelled to Arakadz and asked the villagers of Gatnaghpure, Talin and Pazmashen to sing their native songs.

Gorani is an ancient name that could be traced to pagan customs. It might also be linked with a dance movement as is typified in the Gorani dance.

The second part of the film is titled the "Traditional Drum" and presents Armenian marriage with all its rich rituals.

This film is the result of the efforts of Moushegh Kalshoyan, Krikor Ehramjian, and Layerd Boghosian. (VHS \$65.00 Beta II \$65.00)

All are available in VHS and Betta Max II_

Soon to be released are three publications, one in Armenian and two in English, which will present the

achievements of the Seminary and its present needs.
Finally, February 14th, 1982 is designated as Seminary
Day in Armenian parish communities throughout the
Eastern Prelacy.

Divine Liturgy will be celebrated in each parish and all

community members are invited to participate and share in our feelings of pride and continuing commitment to the Seminary.

We invite all our beloved people without exception, to come avowing again their fervent belief in the mission of the Armenian Church, and thus, recognize the vital role of the Seminary in directing our community's future.

His Holiness Zakka I Welcomed. . . . (Continued from page 3)

Very Rev. Hagopian leads His Holiness Zakka I (carrying the gold cross) and guest clergy into Sts. Vartanantz.

Armenian community. Mr. Sarkis Teshoian then introduced His Holiness to the congregation, adding his personal remarks, in which he noted the admiration and respect with which the Armenian Church looks upon the Patriarch of Antioch and All the East and the Supreme Head of the Syrian Orthodox Church in the world.

His Holiness then addressed the congregation in English expressing his deepest appreciation of this warm reception and demonstration of Christian fellowship.

The evening was one, which not only honored His Holiness, but one, which honored the deepest sentiments of true Christianity. Both the Assyrian people and

the Armenians have witnessed a history filled with the plight of exile, massacre and continuing persecutions throughout their days. Despite these many perils, they have both survived, overcome and renewed their national and Christian identities.

It was particularly befitting that His Holiness should be welcomed in this country, amidst an American-Armenian community, for the United States of America has given both the Assyrian and the Armenian people the opportunity to build anew, and establish a continuing posterity working hand in hand with fellow Christians.

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION

ԵՐԵՒԱՆ (Ծարունակութիւն էջ 7էն)

Գեղեցիկ Երեւանը վկան է ատոր, մեր Համբաւեալ ջանդակագործ-նկարիչ-արուեստագէտները նոյն գաղափարին երկրպագու։ Հինն ու նորը կը գրկախառնուին, կ'եղբայրանան Հայաստանի մէջ, որ կարծէջ բաց Թանգարան է արեւուն տակ։

Ու վերջապէս՝ Էջմիածին։ Երեւակայութեանս սրբավայրը մեծ էր, դանգուածեղ։ Փոքր է Էջմիածինը, մեր մարմնին պէս, սակայն Հայ Հոգիի, մաքի եւ սրտի բոլո՛ր մեծութիւններով նաչխուած, մեր ցեղային բոլո՛ր փաստերով գեղեցկացած։ Ներսն ենք։ Ծնրադիր՝ կ'աղօթենք։ Մոմ կը վառենք բոլոր այն հին ու նոր ազնիւ ու ազնուական հոգիներուն համար, որոնք մահացան ազգային գեղեցիկ գաղափարներու եւ երազներու համար։ Վեհափառը հոն է, Վեհափառ՝ արթուն, ցեղի սրտի զարկին ունկնդիր։ Դուրսը՝ հազար ու մէկ յու-չարձան-դամբարան-խաչքար ու քար, դուրսը՝ արեւ եւ արեւուն տակ հուրհրան՝ հազար ու մէկ փչրուած բիւրեղեայ իղձեր ու մեծութիւններ։

—Ո՛ւր է Արարատը, պիտի հարցուի արդարօրէն։ Հայաստանի մէջ ենք երեք չաբաթե ի վեր, ու չկա՛յ Արարատը, կարծէք քեն ըրած է։ Վերջին չաբաթն էր։ Այդ առաւօտ Խոր Վիրապ էի դացեր։ Կծկուած էի պարիսպ-ներուն տակ՝ խոր մտածումներու մէջ։ Արդէն սկսեր էր մութը փարատիլ, ամէն ինչ ձեւ ստանալ։ Ցանկարծ աչքերս Արեւմուտք դացին։ Աստուա՛ծ իմ, Վեհափառ Հսկան դիմացս է, հակած վրաս, այնքան մօտ ու այնքան հեռու։ Ցափչտակուած՝ կը դիտեմ երկար, աչքերս կը լեցնեմ հմայքովը մեծ կուռքին։ Մէկէն հրաչալի բան մը կը պատահի արեւելքի մէջ։ Սահմանէն անդին երկարող մեր պանդուխտ լեռներու կռնակէն կը ժայթեք հրակարմիր դունտը արեւեն՝ անպատմելի չքեղութեամբ, եւ արադօրէն կը բարձրանայ վեր, վե՛ր։ Ես կեանքիս մէջ չատ արեւածադ տեսած եմ, սակայն ասոր նմանը՝ երբե՛ք։

վճանքին նշչ չատ արճշածակ տեսած են , նավայն անոր ննանը՝ երբե ք։ Հիմա Արարատը տարբեր բան է , հիմա՝ լուսէ փոչին ալեհեր բաչերուն՝ կը խայտայ չքեղ Արարատը ու ոտ– ջերուն տակ , ծառախիտ հունի միջով՝ գալարուելով կը հոսի Մայր Արաջսը։

Արդար է Արեգակը, գեղեցիկ է օրը, ՕրՀնեալ է Աստուած։

ԱՀա ա`յս է մեր երկիրը։ ԽորՀուրդներու եւ Հակասութիւններու աչխարՀ, Հինի ու նորի եղբայրակցութիւն, ուր կեանջն ու մահը, սէրն ու ատելութիւնը, ջաջութիւնն ու վատութիւնը կը ջալեն կողջ կողջի, դիրկ դրկի ու կեանջը կը սահի արցունջով ու ժպիտով, վէրջով ու երդով։ Հայաստա՜ն․․․

Խորին չնորհակալութիւն` Մեր չատ Սիրելի Առաջնորդ Սրբազան Հօր եւ Պատուարժան Ուսումնական Խորհուրդին, մեզ Հայրենիք այցելելու բախտաւորութեան արժանացնելնուն համար։ Ցատկապէս՝ Սփիւռքահայութեան հետ Մչակութային Կապի Կոմիտէութեան, իրենց ջերմ հիւրասիրութեան, ցոյց տուած բացառիկ հոգածութեան եւ գուրգուրանքին համար, որ վեր կր մնայ ամէն գնահատանքէ։

Հայաստան այցելունիւնը ամէն հայու կեանքին վրայ յանկարծօրէն բացուող պատուհան մըն է, որ մեր էունիւնը կը լուսաւորէ եւ կեանքի առաջելունիւնը յստակօրէն ըմբռնելի կը դարձնէ։

9/28/81 HASMIG MERGIAN 68-11 EXETER STREET FOREST HILLS, NEW YORK 11375 BISHOP MESROB ASHJIAN 138 EAST 39th STREET NEW YORK, NEW YORK 10016 FOR COMPLETION BY NONPROFIT DISGANIZATIONS AUTHORIZED TO WAIL AT SPECIAL BATES (Section 411.4 DAMS only The purpose Leading, and transports stated in the organization and the summit stated in Federal account the summit stated in the Complete State and HAS NOT CHANGED DURING PRECEDING 12 MONTHS ACTUAL NO COPIES OF SINGLE ISSUE PUBLISHED NEAREST TO CILING DATE 8,000 8,000 B. PAID CIRCULATION

1. SALES THROUGH DEALERS AND CARRIERS STREET
VENDORS AND COUNTER SALES NONE NONE NONE NONE E. TOTAL PAID CHICULATION (Sam of 1981 and 1982) NONE NONE FREE DISTRIBUTION BY MAIL, CARRIER OR OTHER MEAN 7,700 7,700 COPIES NOT DISTRIBUTED

1. OFFICE USE LEFT OVER UNACCOUNTED SPOILED
AFTER PRINTING 300 300 NONE E. TOTAL /Sum of E. F1 and 2 - should equal not press nor

h. f. z.